

LUYẾN TIẾC

GUY DE MAUPASSANT

Nguyễn Văn Quảng Chuyển Ngữ

Saval, mà cả vùng Mantes gọi sau lưng là ông lão Saval, vừa mới ngủ dậy. Hôm ấy là một ngày thu ẩm ảm. Lá cây rụng là tả. Lá chầm chậm rơi trong mưa, và ta tưởng như có hai trận mưa đồng thời, chỉ có điều trận mưa thứ hai to hạt hơn và thông thả hơn. Saval không vui. Ông đi đi lại lại từ lò sưởi ra mé cửa sổ, từ cửa sổ về phía lò sưởi. Trong cuộc đời ai cũng có những ngày đen tối. Đối với ông thì sẽ không có những ngày khác thế nữa, ông đã sáu mươi hai tuổi. Ông sống một mình, không vợ con, không người thân thích. Thật khổ tâm khi cứ như thế này mà chết đi, trong cô độc, không ai gần bó, cũng chẳng ai quan tâm.

Saval ngẫm nghĩ về cuộc đời xiết bao nhạt nhẽo và vô tích sự của ông. Ông nhớ lại thời quá khứ xa xưa: thời thơ ấu, ngôi nhà bố mẹ, hai cụ thân sinh của ông. Rồi trường trung học, những bước đi đầu tiên ra cuộc đời, khoa Luật ở Paris. Sau đó là bệnh tật và cái chết của bố ông. Ông quay về ở với mẹ. Hai mẹ con ông sống êm ả, và cả ông, khi đó còn trẻ, cả mẹ ông, khi đó đã già, đều không cần gì hơn thế. Nhưng rồi mẹ ông cũng mất. Đến là buồn cái cuộc đời này!

Ông còn lại một mình. Chẳng bao lâu nữa sẽ đến lượt ông. Ông sẽ biến mất, và mọi chuyện sẽ kết thúc. Trên trái đất này sẽ không còn Paul Saval nữa. Thật khủng khiếp. Những người khác sẽ vẫn sống, yêu, cười đùa. Kỳ lạ quá đi thôi, làm sao người ta có thể cười đùa, vui vẻ, mừng rỡ, trong khi biết rằng rồi thế nào cũng chết? Giá như chỉ là xác suất, thì người ta còn có thể hy vọng gì đó, đằng này không phải thế - nó là tất yếu, cũng tất yếu như hết ngày lại đến đêm vậy.

Nếu trong cuộc đời ông có được dù chỉ là một cái gì - ông đạt được một điều gì đó chẳng hạn, hoặc ông có những chuyến phiêu lưu, hoặc ông được hưởng những niềm vui lớn, những thành công, những thích thú đủ kiểu, lại ra một lễ!... Nhưng hoàn toàn không có chuyện ấy. Suốt đời ông chỉ có một việc: vào những giờ nhất định, ông dậy ăn, rồi lại đi ngủ. Và cứ như thế năm sáu mươi hai tuổi. Thậm chí ông không lấy vợ như những người khác. Tại sao vậy? Ừ, mà tại sao ông không lấy vợ nhỉ? Ông hoàn toàn có thể cho phép mình lấy một người phụ nữ chứ, vì ông có ít nhiều tài sản. Không có dịp chẳng? Có thể như vậy. Nhưng dịp may đâu phải là cái để mà chờ đợi, để có dịp may, ta phải kiếm tìm. Không, chẳng qua tính ông quá thụ động. Thụ động là thiếu sót chủ yếu của ông, là thói xấu, là nỗi bất hạnh của ông. Nó đã làm hỏng cuộc đời bao nhiêu người! Có những bản tính làm việc gì cũng khó - dù là dậy khỏi giường, nhích khỏi chỗ, cất tiếng nói, hay là bắt tay vào làm một việc gì, tìm hiểu một điều gì.

Còn tình yêu? Ừ, cả tình yêu, ông cũng chưa bao giờ được nếm trải. Không một phụ nữ nào ngủ thiếp đi trong mê đắm tình yêu trên ngực ông. Ông chưa từng được cảm thấy nỗi xốn xang ngọt ngào của sự chờ đợi, cả sự hồi hộp thiên thần khi nắm lấy bàn tay đáng yêu, cả sự say sưa của niềm say mê đầy hứng khởi. Trái tim ta chắc hẳn tràn ngập một sự khoái lạc siêu đẳng khi đầu tiên cặp môi gặp cặp môi và vòng tay ôm hòa nhập hai con người cuồng nhiệt ham muốn nhau thành một niềm hạnh phúc vô biên!

Saval trong tấm áo choàng ngồi xuống bên lò sưởi và giơ chân về phía lửa. Rõ ràng là cuộc đời ông không ra sao, hoàn toàn chẳng ra sao cả. Vậy mà nghĩ cho kỹ, thì ông thấy mình cũng đã từng yêu. Ông đã yêu thầm lặng, đau khổ - và cũng như trong mọi việc, ông yêu một cách thụ động. Phải rồi, ông đã yêu bà Sandres, người bạn xưa kia của ông, vợ của ông Sandres, bạn cũ của ông. Thật tiếc, giá mà hai người quen biết nhau khi bà ấy còn là con gái. Nếu thế, nhất định ông sẽ cầu hôn bà. Nhưng họ lại gặp nhau quá muộn - bà ấy đã lấy chồng. Tuy nhiên, dù sao cũng có thể nói rằng ông đã mê luôn bà ấy ngay từ giây phút đầu tiên.

Saval hồi tưởng lại đã xúc động như thế nào khi gặp bà ấy, nhớ nhung ra sao khi chia tay và biết bao lần ông không ngủ vì hình ảnh bà ấy lúc nào cũng hiện rõ trong đầu ông. Nhưng buổi sáng, thức giấc, bao giờ ông cũng mê bà ít đi một chút so với tối hôm trước. Tại sao nhỉ?

Cái cô gái đáng yêu, hay cười, có bộ tóc quăn vàng óng ả, thật là xinh đẹp. Còn Sandres? Họ đâu có xứng đôi! Bây giờ cô gái ấy đã là một bà năm mươi tám tuổi và hình như hạnh phúc. Chà, nếu hỏi

đó nàng yêu ông, nếu nàng yêu! Tại sao nàng lại không yêu ông nhỉ? Ông yêu nàng đến thế cơ mà! Giá như nàng đoán ra dù chỉ chút ít...Chả lẽ nàng không nhận thấy gì, không trông thấy gì, không hiểu gì cả? Nàng nghĩ gì về ông? Và nàng sẽ trả lời sao, nếu ông tỏ tình? Saval tự đặt cho mình hết câu hỏi này đến câu hỏi khác. Một lần nữa ông bồi hồi nhớ lại những chi tiết nhỏ nhất. Ông nhớ lại những buổi tối dài dằng dặc ngồi chơi bài ở nhà Sandres, khi cô vợ của bạn ông hãy còn trẻ trung và duyên dáng. Ông nhớ lại đã cùng nàng nói những chuyện gì, nhớ lại giọng nói trầm bổng của nàng, nụ cười lặng lẽ, nhưng ngụ nhiều ý nghĩa của nàng.

Ông nhớ lại những cuộc đi dạo tay ba trên bờ sông Seine và những bữa sáng trên cỏ - tất nhiên là vào các ngày chủ nhật, vì Sandres làm việc ở quận. Và Saval bỗng hình dung rất rõ một hôm, lúc ấy đã quá trưa, ông đi dạo cùng nàng, chỉ có hai người, ở cánh rừng dọc theo con sông. Ba người rời nhà đi chơi từ sáng, đem theo các gói thức ăn. Hôm ấy là một ngày xuân tuyệt diệu – một trong những ngày khiến ai cũng phải ngây ngất. Xung quanh tất cả đều thơm ngát, đều toát lên niềm hạnh phúc. Ngay chim chóc hót líu lo cũng vui sướng hơn và bay lượn cũng nhanh hơn bình thường. Họ ngồi ăn sáng dưới mấy cây liễu, ngay sát mép làn nước như đang thiu thiu ngủ trong nắng. Không khí ấm áp ngào ngạt hương thơm cây cỏ, cảm giác khi hít thở sao mà nhẹ nhõm. Một ngày đẹp vô cùng, đẹp hết chỗ nói!

Ăn xong, Sandres ngả lưng xuống ngủ. “Trong đời tôi, chưa bao giờ tôi ngủ ngon đến thế!” về sau, ông thú thật. Vợ Sandres khoác tay Saval, và hai người đi dọc theo bờ sông. Nàng nép sát vào ông và vừa cười, vừa nói:

- Em đang say, anh ạ. Em đang say lắm lắm.

Ông nhìn nàng, rạo rức, cảm thấy mặt mình tái đi, ông sợ cái nhìn của ông sẽ trở nên quá táo tợn và cánh tay run run của ông sẽ để lộ nỗi niềm thầm kín trong lòng. Nàng bện cỏ và bỗng sùng thành một tràng hoa, đội lên đầu và hỏi:

- Anh có thích thế này không?

Ông im lặng, không biết trả lời thế nào, ông chỉ muốn quỳ xuống đất. Nàng cười, điệu cười pha chút hờn dỗi, rồi bực bội nói:

- Anh ngốc quá! Thì cũng phải nói một lời gì chứ!

Ông suýt bật khóc, nhưng rút cuộc vẫn không mở miệng. Tất cả những cái đó bây giờ hiện lên trong ký ức ông rõ ràng không kém gì lúc ấy. Tại sao nàng lại trách ông: “Anh ngốc quá! Thì cũng phải nói một lời gì chứ!”?

Saval nhớ lại nàng đã nép sát vào ông dịu dàng âu yếm đến mức nào. Lúc đi ngang qua một cái cây nghiêng mình xuống nước, ông cảm thấy tai nàng chạm vào má ông, ông vội né tránh: ông sợ nàng coi sự đụng chạm ấy là cố ý. Rồi nàng đưa mắt nhìn ông với vẻ kỳ lạ biết bao khi ông hỏi:

- Ta quay về chứ?

Đúng vậy, đúng vậy, cái nhìn của nàng trở nên rất đặc biệt. Lúc ấy ông không để ý, nhưng bây giờ ông nhớ lại rõ lắm.

- Tùy anh. Nếu anh đã mệt, thì chúng ta quay về.

Ông phản bác lại:

- Anh đâu có mệt, nhưng Sandres chắc là đã thức giấc.

Nàng nhún vai:

- À, nếu anh sợ chồng em thức giấc thì lại là chuyện khác. Ta về đi.

Suốt dọc đường, nàng im lặng và không lần nào tựa vào cánh tay ông. Tại sao nhỉ? Câu hỏi này, ông tự đặt ra cho mình lần đầu tiên. Ông có cảm giác ông đang loáng thoáng nắm bắt được một điều gì đó chưa bao giờ ông ngờ tới.

Chả lẽ lại thế?

Saval cảm thấy mình đỏ bừng mặt và trong cơn bối rối, ông bật dậy như thể ông trẻ lại ba mươi tuổi mà bỗng được nghe nàng nói “Em yêu anh”. Liệu có thể như vậy không nhỉ? Điều phỏng đoán thoáng qua trong óc đã đầu độc tâm hồn ông. Chả lẽ ông đã không nhận thấy, đã không hiểu ra? Ông đã bỏ lỡ hạnh phúc của ông? Ông tự nhủ: “Ta phải biết chuyện này. Ta không muốn khổ sở vì hoài nghi. Ta phải biết!”

Không chậm trễ, ông vội vã mặc quần áo chỉnh tề. Ông nghĩ: “Mình đã sáu mươi hai, bà ấy đã năm mươi tám tuổi. Hoàn toàn có thể hỏi được rồi”. Thế là Saval bước ra khỏi nhà. Gia đình Sandres ở ngay bên kia đường, gần như đối diện nhà ông. Ông sang đó. Nghe tiếng gõ cửa, cô gái giúp việc

chạy ra. Sự xuất hiện của ông vào lúc quá sớm khiến cô ngạc nhiên.

- Ông đấy ạ, ông Saval? Có chuyện gì thế ạ?

Ông đáp:

- Không, không có chuyện gì cả, nhưng nhờ cô báo với bà chủ rằng tôi có chuyện cần nói ngay với bà ấy.

- Bà chủ đang bận nấu mứt lê dùng cho mùa đông. Bà ở dưới bếp, bà cũng chưa ăn mặc tề chỉnh.

- Nhờ cô cứ báo giúp. Việc rất quan trọng.

Cô gái giúp việc đi vào bên trong, còn Saval hồi hộp sải những bước dài đi đi lại lại trong phòng khách. Nhưng ông không cảm thấy ngưng đọng. Ông sẽ hỏi bà chuyện đó cũng đơn giản như hỏi về một công thức nấu ăn vậy thôi. Ông đã sáu mươi hai tuổi rồi còn gì!

Cuối cùng, cánh cửa mở ra và bà Sandres xuất hiện. Bây giờ, đây đã là một phụ nữ to béo xò xề, với hai má sệ xuống và tiếng cười oang oang. Bà vừa đi vừa vung rộng hai cánh tay để trần tới tận khuỷu và nhấp nháp mồ hôi.

- Anh làm sao thế? Anh bị ốm à? – bà lo lắng hỏi.

Ông đáp:

- Không, tôi vẫn khỏe, nhưng tôi cần hỏi chị một điều rất quan trọng với tôi và rất tế nhị. Nhưng chị hứa phải nói thật đấy nhé.

Bà mỉm cười:

- Bao giờ tôi chả nói thật. Anh hỏi đi.

- Thế này, tôi đã yêu chị ngay từ cái nhìn đầu tiên. Chị có biết không?

Bà cất tiếng cười vang, và giọng bà lại như giống hồi xưa:

- Anh ngốc quá! Tôi đã hiểu ngay như vậy mà.

Saval rùng mình lấp bắp:

- Chị có biết? Nhưng hỏi ấy...

Và ông im lặng.

- Hỏi ấy làm sao? – bà hỏi lại.

Ông nói tiếp:

- Hỏi ấy...hỏi ấy...Chị nghĩ thế nào? Nếu tôi hỏi, chị sẽ trả lời tôi ra sao?

Bà cười càng to hơn. Mấy giọt nước mứt lê chảy từ các ngón tay bà xuống đất.

- Tôi ấy à? Nhưng anh có hỏi tôi gì đâu. Mà tôi thì tỏ tình với anh sao được.

Ông nhảy lên một bước.

- Này...Chị hãy nói cho tôi biết: chị có nhớ cái hôm anh Sandres ăn sáng xong ngủ luôn trên cỏ, còn chúng ta...Hai chúng ta đi đến tận chỗ con đường rẽ ngoặt...

Ông chờ câu trả lời. Bà ngừng cười và nhìn thẳng vào mắt ông.

- Tất nhiên tôi nhớ.

Trong lòng hồi hộp, ông gắng hỏi tiếp:

- Thế...hôm ấy...chị sẽ xử sự ra sao, nếu tôi mạnh dạn hơn?

Bà mỉm cười như một người phụ nữ chẳng có điều gì phải luyến tiếc, rồi nói dần từng tiếng bằng giọng hơi diều hót:

- Thì tôi sẽ chiều anh ngay.

Rồi bà quay gót luôn chạy vào nấu nót nồi mứt.

Saval bước ra đường mà trong lòng bàng hoàng như vừa gặp một tai họa. Không nhìn xung quanh, không để ý đến đường đi, ông đội mưa sải những bước dài. Đến sông Seine, ông rẽ phải và đi dọc theo bờ sông. Ông đi mãi, như bị thôi thúc bởi một tình cảm gì đó rất bản năng. Quần áo ông ướt sũng, từ trên chiếc mũ đã rúm ró như giẻ rách của ông, nước mưa chảy xuống ròn ròn. Ông vẫn đi tiếp, đi tiếp, vẫn không để ý đến con đường dưới chân, và cuối cùng, ông đã đến chỗ họ ngồi ăn sáng trong cái ngày xa xưa mà bây giờ nhớ tới, trái tim ông tan nát.

Ông ngồi xuống gốc mấy cây liễu còn trụi hết lá và bật khóc.